

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОЕКОЛОГІЇ І ЗЕМЛЕУСТРОЮ

«Допущено до захисту» протокол засідання
кафедри ГЕЗ

№ 11 від «23» червня 2023 року

В.о. зав. кафедрою ГЕЗ

к.с.-г.н, ст.викладач _____Максим ГАНЧУК

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

СВО «Бакалавр»

за освітньо-професійною програмою «Геодезія та землеустрій» зі

спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

(освітній ступень, ОПП, спеціальність)

на тему: Аналіз особливостей щодо управління земельними ресурсами в
територіальних громадах Запорізької області

25 ГЗ Д 015 000000 ПЗ

Виконала: студентка 21 сГЗ групи

Фролова В.О.
(прізвище та ініціали)

Консультант з ОП: к.т.н., доцент

Михайло ЗОРЯ

Керівник: к.т.н., доцент

Ольга МАЗИКІНА

Нормоконтроль к.т.н., доцент
(науковий ступінь,
вчене звання)

(підпис)

Ольга МАЗИКІНА
(прізвище та ініціали)

Запоріжжя – 2023 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Інститут або факультет агротехнологій та екології
Кафедра геоекології і землеустрою
(назва кафедри)

Ступінь вищої освіти Бакалавр
Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»
(шифр і назва)

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»
(шифр і назва)

Освітня програма «Геодезія та землеустрій»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри ГЕЗ
к.с.-г.н., ст. викладач Максим ГАНЧУК
(підпис) (ініціали та прізвище)

«04» квітня 2023 р

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

студентці Фролова Вероніка Олексіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **Аналіз особливостей щодо управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області**

керівник роботи к.т.н., доцент Мазикіна Ольга Борисівна
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

затверджені наказом Ректора університету від «03» квітня 2023 р. № 105/1-С

2. Строк подання студентом роботи « 19 » червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони України «Про землеустрій», «Про державний земельний кадастр», «Про місцеве самоврядування в Україні», Земельний кодекс України, Постанови Кабінету Міністрів, чинні нормативні акти та інструкції, матеріали Держгеокадастру, Головного управління статистики, науково-періодична література з теми дослідження.

4. Перелік питань, які потрібно розробити: Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити), Аналіз земельних ресурсів Запорізької області. Розробка стратегії розвитку територіальних громад. Охорона праці.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав (дата)	завдання прийняв
Розділ 3 Охорона праці	Михайло ЗОРЯ, к.т.н., доцент, завідувач кафедри цивільної безпеки	04.04.2023	04.04.2023

6. Дата видачі завдання

04.04.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи (місяць)	Відмітка керівника про виконання (засвідчується підписом)
Розділ 1 Аналіз земельних ресурсів Запорізької області	Березень	Виконано
Розділ 2 Розробка стратегії розвитку територіальних громад	Квітень	Виконано
Розділ 3 Охорона праці	Травень	Виконано
Висновки	Травень	Виконано

Студентка

Керівник роботи

_____

(підпис)

(підпис)

В.О. Фролова

(ініціали та прізвище)

О.Б. Мазикіна

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Фролова В.О. Аналіз особливостей щодо управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області. – Кваліфікаційна робота. Кафедра геоecології і землеустрою. – Запоріжжя, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2023.

Текст викладений на 69 сторінках, містить 3 розділів, 13 таблиць, 2 рисунки, 29 літературних джерел.

Метою нашого дослідження є аналіз стратегій розвитку територіальних громад Запорізької області.

Дослідження розробки стратегії розвитку територіальних громад має велике значення для ефективного використання ресурсів, забезпечення сталого розвитку територій та підвищення якості життя населення.

Розробка стратегії розвитку територіальних громад є дуже актуальною темою в сучасному світі. За останні десятиліття відбувається процес децентралізації влади, коли повноваження та ресурси передаються з центрального рівня влади до місцевих органів влади та територіальних громад.

Ключові слова: землеустрій, населений пункт, управління земельних ресурсів, громада.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 Аналіз земельних ресурсів Запорізької області.....	8
1.1 Аналіз законодавчої бази. Стан управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області.....	8
1.2 Інструменти та механізми управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області.....	14
1.3 Економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області.....	22
Висновки до Розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2 Розробка стратегії розвитку територіальних громад.....	29
2.1 Особливості етапів розвитку громад.....	29
2.2 Обґрунтування вибору стратегії розвитку громад.....	33
2.3 Проблемні питання, особливості соціально-економічного розвитку громад.....	40
2.4 Формування сценаріїв розвитку.....	42
Висновки до Розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3 Охорона праці.....	62
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65

ВСТУП

Земля є важливим ресурсом, який має велике значення для економіки, соціальної сфери та забезпечення продовольства.

Аналіз земельних ресурсів є важливим інструментом для планування та прийняття рішень в галузі землекористування, забезпечення сталого розвитку територій, збереження природних ресурсів та підвищення якості життя населення.

У сучасних умовах земельні ресурси стають об'єктом інвестицій та торгівлі, що потребує ретельного аналізу та контролю з боку держави. Аналіз земельних ресурсів також допомагає виявляти проблеми, пов'язані з недостатньою екологічною стійкістю землекористування, забрудненням ґрунту та водних ресурсів, порушенням прав та інтересів землекористувачів.

Розробка стратегії розвитку територіальних громад є важливою і складною задачею, яка передбачає створення довгострокової програми розвитку місцевості, з урахуванням географічних, економічних, соціальних, культурних, технічних та інших особливостей території.

Мета стратегії полягає в забезпеченні збалансованого і стійкого розвитку території, що дозволить досягти покращення якості життя мешканців, залучення інвестицій, розвиток бізнесу та підвищення конкурентоспроможності регіону в цілому.

Розробка стратегії розвитку територіальних громад передбачає комплексний підхід до вирішення проблем, з якими стикається кожна окрема громада. У процесі розробки стратегії необхідно враховувати різні аспекти: від географічного положення та ресурсного потенціалу до потреб населення та культурних особливостей території.

Розробка стратегії повинна базуватися на комплексному аналізі поточного стану території та визначенні її потенціалу, в тому числі економічного, соціального,

культурного та інфраструктурного. На основі цього аналізу мають бути визначені основні напрямки розвитку громади, що включають покращення інфраструктури, розвиток економіки, підвищення якості життя населення, збереження природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Актуальність дослідження. Дослідження розробки стратегії розвитку територіальних громад має велике значення для ефективного використання ресурсів, забезпечення сталого розвитку територій та підвищення якості життя населення.

Розробка стратегії розвитку територіальних громад є дуже актуальною темою в сучасному світі. За останні десятиліття відбувається процес децентралізації влади, коли повноваження та ресурси передаються з центрального рівня влади до місцевих органів влади та територіальних громад.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішення економічної проблеми дослідження ефективності використання земельних ресурсів зробили Д.І. Бабміндра, П.І. Гайдуцький, М.В. Гладій, Б.М. Данилишин, І.Г. Кириленко, М.Ф. Кропивко, І.І. Лукінов, І.Р. Михасюк, В.М. Трегобчук, В.В. Юрчишин, А.Е. Юзефович та інші вчені.

Метою нашого дослідження є аналіз стратегій розвитку територіальних громад Запорізької області.

Поставлена мета досягається **вирішенням наступних завдань:**

- 1) дослідити особливості управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області;
- 2) розглянути законодавчу базу;
- 3) дослідити інструменти та механізми управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області;
- 4) провести економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області;
- 5) дослідити особливості етапів розвитку громад;

- 6) навести обґрунтування вибору стратегії розвитку громад;
- 7) розглянути проблемні питання, особливості соціально-економічного розвитку громад;
- 8) сформулювати сценарії розвитку.

Об'єктом дослідження є земельні ресурси територіальних громад Запорізької області.

Предмет дослідження: стратегії розвитку територіальних громад.

Під час написання роботи використовувались наступні методи: теоретичні (аналіз літератури, пошуковий, класифікації, порівняння, синтез), статистичний, аналітичний.

Структура роботи. Робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів, які містять 7 підрозділів, висновків, списку літератури з 29 джерел. Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок.

РОЗДІЛ 1 АНАЛІЗ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

1.1 Аналіз законодавчої бази. Стан управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області

Земельне законодавство в Україні є важливим аспектом посилення та соціального розвитку країни. Земля, як один з основних природних ресурсів, відіграє ключову роль у розвитку аграрної, промислової та будівельної економіки України. Нормативне використання земельних ресурсів є необхідною умовою для забезпечення безпеки користування, стійкого розвитку сільських територій та покращення якості життя населення. У цьому контексті земельне законодавство України відіграє важливу роль у регулюванні прав і обов'язків громадян і юридичних осіб у відношенні земельних ресурсів, а також забезпечує захист інтересів держави у відношенні використання землі. Розуміння основних норм та принципів земельного законодавства України є необхідною умовою для успішної роботи у різних сферах економіки та сільського господарства.

Історія земельного законодавства України нараховує багато десятиліть і пов'язана з різними історичними періодами та політичними режимами, які існують у країні [24]. Сьогодні земельне законодавство є важливим аспектом правової системи України і включає в себе безліч норм і правил, що регулюють відносини між громадянами та юридичними особами у сфері землекористування. Історія земельного законодавства України нараховує кілька етапів, пов'язаних з основними етапами історичного розвитку держави.

У період Російської імперії (до 1917 року) земельне законодавство України було частиною загальноросійського законодавства, яке встановлювало права та обов'язки землевладців і землекористувачів [24].

У період революції та громадянської війни (1917-1920 роки) в Україні було прийнято декілька законів, які регулювали відносини по землеустрою, землекористуванню та землевладству [24].

В період існування Радянської України (1921-1991 роки) земельне законодавство визначалося законами і указами Радянської влади. У цей період в Україні була проведена колективізація, в результаті якої була націоналізована вся земля і введена система колгоспів і радгоспів.

Після отримання Української незалежності були прийняті закони, які регулювали земельні відносини в нових умовах ринкової економіки. У 1991 році був прийнятий Закон "Про землю", який встановлював правові основи земельних відносин і порядок придбання, використання, обороту та охорони земельних ресурсів [24].

У 2002 році був прийнятий новий Закон "Про землю", який істотно змінив попередній закон і встановив нові правила використання та охорони земельних ресурсів [24]. Також були прийняті ряд інших законів, які уточняли і доповнювали норми Закону "Про землю".

Законодавство, яке регулює управління та використання земельних ресурсів в Україні, включає наступні закони та нормативно-правові акти:

1. Конституція України - визначає права та обов'язки громадян у відношенні земельних ресурсів і встановлює основні принципи використання та охорони землі.
1. Закон України "Про землю" - встановлює правові основи земельних відносин, порядок придбання, використання, обороту, захисту, охорони та регулювання земельних відносин.
2. Закон України "Про ринок земель сільськогосподарського призначення" - визначає правові та організаційні основи формування та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення.

3. Закон України "Про охорону земель" - регулює питання охорони та відновлення ґрунтового родючості, захисту земель від забруднення і деградації, контроль за використанням земель, що знаходяться під охороною.
4. Закон України "Про землеустрої" - визначає правові основи землеустрою, порядок проведення землеустрою, цілі та завдання землеустрою.
5. Закон України "Про земельний кадастр" - встановлює порядок створення, ведення та використання земельних кадастрів.
6. Закон України "Про земельні ресурси" - визначає правові та економічні основи використання та охорони земельних ресурсів, принципи формування та використання земельних ресурсів.
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку використання земельних ділянок державної власності" - встановлює порядок використання земельних ділянок державної власності.

Ці закони та нормативно-правові акти є основними документами, що регулюють управління та використання земельних ресурсів в Україні.

Правовий режим використання земель Запорізької області регулюється законами та нормативно-правовими актами України, а також місцевими нормативними актами, що відповідають Конституції та законодавству країни [17].

Власниками земельних ділянок в Запорізькій області можуть бути громадяни України, юридичні особи, іноземні держави, їхні організації та громадяни, а також держава та її органи. Діяльність з використання земель регулюється Господарським кодексом України, Земельним кодексом України та іншими законами та нормативно-правовими актами.

Земельні ділянки в Запорізькій області можуть використовуватись для різних цілей, зокрема для сільськогосподарського виробництва, промисловості, житлового будівництва та інших цілей. Користувачі землі зобов'язані дотримуватися всіх вимог законодавства щодо земельного використання, зокрема здійснювати заходи з охорони ґрунтів та інших природних ресурсів, встановлення охоронних зон

навколо водних об'єктів, заповідних територій та інших об'єктів природно-заповідного фонду.

У разі порушення встановлених правил використання землі, користувачам земельних ділянок може бути застосована адміністративна або кримінальна відповідальність, а також можуть бути застосовані інші санкції, передбачені законодавством.

Права на землю в Запорізькій області можуть бути обмежені згідно з чинним законодавством України. Одним із видів обмежень прав на землю є встановлення природоохоронного режиму. Наприклад, у межах природно-заповідних територій, водних об'єктів та їхніх прибережних зон, зон впливу джерел питної води, зон санітарної охорони та інших зон можуть бути встановлені заборони та обмеження на використання землі.

Також обмеження прав на землю можуть бути пов'язані з економічною діяльністю. Наприклад, встановлення зон охорони навколо об'єктів енергетичної і транспортної інфраструктури, які мають велике значення для функціонування країни, можуть обмежувати можливості використання землі в цих зонах.

Додаткові обмеження прав на землю можуть бути встановлені місцевими органами влади, зокрема у випадку зонування територій міст і сіл, встановлення обмежень на використання земельних ділянок для житлового будівництва, промисловості та іншої діяльності. Обмеження прав на землю можуть бути тимчасовими або постійними, залежно від причини їх встановлення та строків дії.

Важливо пам'ятати, що обмеження прав на землю встановлюються з метою забезпечення екологічної безпеки, збереження природних ресурсів та інших суспільних інтересів. Водночас, користувачі землі можуть захищати свої права та інтереси у випадку незаконного обмеження їх прав на землю.

Запорізька область складається з 12 районів і 5 міст обласного значення, які також є громадами. Крім того, в області існує 23 сільські громади, що об'єднують понад 200 населених пунктів, і 4 міські громади, що включають міста разом з

прилеглими до них територіями. У загальній складності Запорізька область складається з 32 громад [6].

Земельні ресурси є важливим джерелом багатства і економічного розвитку в будь-якому регіоні, включаючи Запорізьку область. Після реформи децентралізації, яка почалася в 2014 році, влада над управлінням земельними ресурсами була передана до місцевих органів влади [6].

Згідно з даними порталу децентралізації, стан управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області є різним. Деякі громади більше просунулися в управлінні земельними ресурсами, ніж інші. Нижче наведені деякі загальні ознаки стану управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області: [10]

Велика частина земельних площ громад використовується для сільськогосподарських потреб, хоча деякі громади зосереджені на розвитку промисловості та туризму.

У деяких громадах не використовуються всі земельні ресурси через недостатній рівень інфраструктури та кваліфікованого персоналу.

Деякі громади успішно впроваджують електронні сервіси для управління земельними ресурсами та отримання земельних документів, що спрощує процес отримання та обміну даними.

Відсутність однакової системи оцінки земельних ділянок у різних громадах призвела до різних ставок оподаткування.

Багато громад мають низький рівень інформаційної грамотності населення, що ускладнює процес управління земельними ресурсами.

Таблиця 1.1 - Повноваження сільських, селищних, міських рад в сфері управління земельними відносинами на конкретній території в Україні

Уповноваження	Сільрада	Селищна рада	Міська рада
Формування проектів землеустрою	Так	Так	Так
Затвердження проектів землеустрою	Так	Так	Так
Погодження щодо відведення земельних ділянок сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення	Так	Так	Так
Прийняття рішень щодо використання, охорони та відновлення земель	Так	Так	Так
Контроль за дотриманням земельного законодавства	Так	Так	Так
Контроль за дотриманням правил і норм землекористування	Так	Так	Так
Прийняття рішень про використання земельних ділянок комунальної власності	Так	Так	Так
Надання громадянам земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва	Так	Так	Так
Оренда земельних ділянок комунальної власності	Так	Так	Так
Прийняття рішень про використання земельних ділянок державної або приватної власності в межах відповідної території	Немає	Немає	Так
Прийняття рішення про відведення земельних ділянок для промислового чи комерційного використання	Немає	Немає	Так
Прийняття рішення про відведення земельних ділянок для будівництва багатоквартирних будинків	Немає	Немає	Так

Джерело: складено за [2]

У таблиці подано загальний огляд повноважень сільських, селищних, міських рад щодо управління земельними відносинами в Україні. Фактичні повноваження

та відповідальність можуть відрізнятися залежно від конкретних законів і нормативних актів, застосованих у кожному окремому випадку.

В Україні формування добровільних об'єднань територіальних громад (ДОБТ) регулюється Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні». Основними умовами формування ДОБТ є:[9]

1. Громади повинні бути суміжними або мати спільні інтереси та потреби.
2. Громади повинні мати спроможність надавати державні послуги та реалізовувати спільні проекти.
3. Громади повинні мати фінансову спроможність брати участь у діяльності ДОБТ.
4. Рішення про утворення ДОБТ мають прийняти ради громад-учасниць.
5. ДОБТ повинен мати свій статут та органи управління.
6. ДОБТ має бути зареєстрований у відповідних державних органах.

Формування ДОБТ дозволяє здійснювати спільне надання послуг, координацію планів розвитку та об'єднання ресурсів для реалізації проектів. Він також передбачає більш ефективне використання ресурсів і більшу співпрацю між громадами.

1.2 Інструменти та механізми управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області

Інструменти та механізми управління земельними ресурсами в Україні стосуються різноманітних правових, адміністративних, економічних та соціальних інструментів, які використовуються для управління та регулювання землекористування, власності та розподілу в Україні. Управління земельними ресурсами в Україні має вирішальне значення для економічного та соціального розвитку країни, оскільки сільське господарство є одним із найважливіших секторів

української економіки, а земля є цінним ресурсом як для сільських, так і для міських громад.

Ось деякі з ключових інструментів і механізмів управління земельними ресурсами в Україні включають:[14]

1. Земельне законодавство

Земельний кодекс України є основним законодавством, що регулює використання, власність і розподіл землі в Україні. Вперше він був прийнятий у 2001 році і з тих пір зазнав ряд змін. Земельний кодекс визначає засади земельних відносин в Україні, визначає правовий статус землі, встановлює порядок використання, придбання, розпорядження та охорони земель.

Серед ключових положень Земельного кодексу:

- Земля є національним багатством і підлягає охороні держави.
- Землі поділяються на кілька категорій, включаючи сільськогосподарські, лісові, водні та міські землі.
- Права власності на землю можуть бути приватними, державними, комунальними та змішаними.
- Право користування землею можна отримати шляхом купівлі-продажу, оренди чи інших форм угод.
- Планування та зонування території є обов'язковими.
- Держава регулює землекористування за допомогою різних механізмів, таких як землеустрій, моніторинг земель.
- Обмеження у використанні землі можуть встановлюватися з метою охорони навколишнього природного середовища або інших суспільних інтересів.

Окрім Земельного кодексу, існують інші закони та нормативно-правові акти, які регулюють землекористування в Україні, наприклад, Закон про землеустрій, Закон про охорону навколишнього природного середовища та Закон про заповідну територію. Ці закони та нормативні акти встановлюють конкретні вимоги до

землекористування, власності та захисту в різних секторах, таких як сільське господарство, лісове господарство, гірничо-промисловість і будівництво.

2. Планування землекористування

Планування землекористування в Україні передбачає процес розробки планів і політики використання земельних ресурсів у певному регіоні чи території. Метою землеустрою є забезпечення сталого та ефективного використання земельних ресурсів з урахуванням екологічних, економічних і соціальних факторів.

Процес землеустрою в Україні регулюється Земельним кодексом України та іншими відповідними законодавчими актами. До органів державної влади, відповідальних за землеустрою, належать Міністерство аграрної політики та продовольства, Держгеокадастр, органи місцевого самоврядування.

Планування землекористування в Україні передбачає декілька кроків, включаючи визначення земельних ресурсів, аналіз потреб землекористування, розробку планів землекористування та політики, а також реалізацію та моніторинг цих планів. Процес включає консультації із зацікавленими сторонами, включаючи місцеві громади, підприємства та екологічні групи.

До основних видів планів землеустрою в Україні належать регіональні плани, місцеві плани та детальні плани. Регіональні плани охоплюють більші території, такі як області, тоді як місцеві плани охоплюють менші території, такі як муніципалітети чи райони. Детальні плани є більш конкретними та містять більш детальні вказівки щодо землекористування в межах певної території.

Планування землекористування в Україні також враховує різні чинники, які можуть вплинути на землекористування, такі як зміна клімату, урбанізація та стихійні лиха. Розробка планів землекористування також враховує збереження культурних та історичних об'єктів, захист дикої природи та біорізноманіття, а також сприяння сталим методам ведення сільського та лісового господарства.

3. Земельний кадастр

Земельний кадастр в Україні є загальнодержавною системою реєстрації та документального оформлення прав власності на землю, використання земель і меж земельних ділянок. Це комплексна база даних, яка містить інформацію про всі види земель, включаючи сільськогосподарські, житлові, промислові та природні землі.

Ведення земельного кадастру здійснюється Державною службою геодезії, картографії та кадастру України (Держгеокадастр). Він базується на сучасній комп'ютеризованій системі та включає карти, плани та іншу документацію щодо володіння та користування землею.

Земельний кадастр є важливим інструментом для забезпечення прозорості в управлінні та використанні землі. Це дозволяє окремим особам і організаціям отримувати точну інформацію про власність на землю, землекористування та наявність землі, що є важливим для прийняття обґрунтованих рішень щодо земельних операцій, проектів розвитку та іншої діяльності, пов'язаної із землекористуванням.

Окрім збереження інформації про право власності та користування землею, Земельний кадастр також відіграє важливу роль у землеустрої та плануванні. Він є основою для планування землекористування, оцінки землі та оподаткування землі. Він також використовується для контролю за дотриманням правил землекористування та виявлення незаконних дій із землекористування.

4. Ринок землі

За останні роки ринок землі в Україні зазнав значних змін. До 2020 року продаж землі сільськогосподарського призначення був заборонений, а дозволені були лише договори оренди. Однак у березні 2020 року український парламент ухвалив закон, який дозволяє продаж землі сільськогосподарського призначення з 1 липня 2021 року. Цей закон також запровадив низку обмежень та норм щодо продажу землі, щоб запобігти концентрації землі в руках небагатьох великих землевласників.

Ринок землі працює через систему аукціонів і прямих продажів. Відповідальність за організацію проведення земельних торгів та ведення реєстру земельних ділянок у продажу покладено на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру. Управління продажем та орендою земель державної власності покладено на Державний земельний банк України.

Операції із землею обкладаються різними податками, у тому числі податком 1,5% на продаж землі сільськогосподарського призначення та податком 5% на продаж землі несільськогосподарського призначення. За договорами оренди землі встановлюється річна орендна плата, яка визначається сторонами договору.

Відкриття ринку землі в Україні було суперечливим питанням, дехто стверджував, що це призведе до концентрації землі в руках кількох великих землевласників і негативно вплине на дрібних фермерів. Проте прихильники стверджують, що це призведе до збільшення інвестицій у сільськогосподарський сектор і розвитку більш ефективних практик землекористування.

5. Оподаткування землі

В Україні земельне оподаткування є важливим аспектом податкової системи країни. Існує кілька видів податків, пов'язаних з володінням і користуванням землею.

Одним із основних податків, пов'язаних із землею, є податок на майно, який сплачують фізичні та юридичні особи, які є власниками землі або будівель на землі. Розмір податку на майно визначається вартістю землі та будівель на ній за оцінкою місцевих податкових органів. Ставка податку змінюється залежно від типу та місця розташування нерухомості.

Іншим важливим податком, пов'язаним із землею, є податок на передачу землі. Цей податок сплачують фізичні та юридичні особи при продажу або передачі землі у власність. Ставка податку розраховується на основі вартості землі та сплачується продавцем або передавачем.

Крім цих податків, існують також податки, пов'язані з використанням землі, наприклад податок на оренду землі, який сплачують фізичні та юридичні особи, які орендують землю для комерційних цілей. Ставка податку визначається умовами договору оренди.

6. Охорона земель

Під охороною земель в Україні розуміється комплекс заходів, спрямованих на охорону та збереження природних ресурсів землі, зокрема ґрунту, води, рослинного і тваринного світу. Україна має різноманітні екосистеми, від водно-болотних угідь і лісів до луґів і гір, які є домом для різноманітних видів рослин і тварин.

Український уряд створив ряд природоохоронних територій, включаючи національні парки, природні заповідники та заповідники дикої природи, щоб захистити ці екосистеми та види, які від них залежать. Цими природоохоронними територіями управляють державні органи та регулюють низку нормативних актів, спрямованих на забезпечення практики сталого землекористування та захисту природного середовища.

Окрім природоохоронних територій, охорона земель в Україні також передбачає впровадження практик сталого землекористування. Це включає в себе сприяння використанню консервативного землеробства, яке спрямоване на підтримку та підвищення продуктивності ґрунту, мінімізуючи негативний вплив на навколишнє середовище. Уряд також заохочує впровадження систем агролісівництва, які включають висаджування дерев на сільськогосподарських угіддях для підвищення родючості ґрунту та біорізноманіття, а також забезпечують додаткові переваги, такі як деревина, дрова для палива та інші недеревні лісові продукти.

7. Управління землекористуванням

Землевпорядкування в Україні стосується управління та регулювання землекористування, включаючи видачу дозволів на землекористування та контроль

за виконанням правил землекористування. На загальнодержавному рівні управління земельними ресурсами покладено на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, а на місцевому рівні – на місцеві органи влади, зокрема сільські, селищні та міські ради.

Управління земельними ресурсами в Україні включає ряд функцій, таких як реєстрація землі, планування землекористування, картографування земель, а також оцінка землі. Дозволи на землекористування потрібні для різноманітної діяльності на землі, включаючи будівництво, сільське господарство та видобуток корисних копалин. Процес отримання дозволу на землекористування залежить від виду діяльності та місця розташування землі.

Окрім дозволів на землекористування, управління земельними ресурсами в Україні передбачає контроль за дотриманням правил землекористування, таких як правила зонування та закони про охорону навколишнього середовища. Контроль за дотриманням природоохоронних норм, пов'язаних із землекористуванням, покладається на Державну інспекцію України з охорони навколишнього природного середовища.

У Запорізькій області також використовуються різні інструменти та механізми землеустрою для досягнення різноманітних цілей, від забезпечення раціонального використання земель до розвитку місцевої економіки. Нижче представлені приклади деяких інструментів та механізмів землеустрою, що використовуються в територіальних громадах Запорізької області.

Це лише декілька прикладів інструментів та механізмів управління землями в територіальних громадах Запорізької області. Залежно від конкретної спільноти та її потреб можуть також використовуватись інші інструменти та механізми.

Таблиця 1.2 - Приклади інструментів та механізмів землеустрою в територіальних громадах Запорізької області.

Інструмент/ Механізм	Приклад	Аналіз
Планування землекористування	Розробка генерального плану територіальної громади	Генеральний план визначає зонування та правила землекористування для громади, що забезпечує стале та ефективне використання земель.
Земельний кадастр	Реєстрація земельних ділянок та їх характеристики	Кадастр надає точну інформацію про право власності на землю, межі та дозволене землекористування, полегшуючи операції із землею та запобігаючи спорам.
Оподаткування землі	Податок на майно за право власності на землю	Оподаткування стимулює ефективне використання землі та створює надходження до місцевих бюджетів, заохочуючи інвестиції в громаду.
Договори оренди землі	Договір між громадою та орендарем на користування земельною ділянкою комунальної власності	Договори оренди є джерелом доходу для громади та дозволяють освоєння землі, яка зараз може не використовуватися.
Моніторинг земель	Регулярний моніторинг та оцінка змін землекористування та дотримання нормативних актів	Моніторинг гарантує, що земля використовується відповідно до планів і правил громади, і дозволяє вживати коригувальних заходів, коли це необхідно.

Джерело: складено за [19]

1.3 Економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах Запорізької області

Економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах в Україні передбачає оцінку витрат і вигод від різних практик і політики землекористування[2]]. Це включає оцінку економічного впливу рішень щодо землекористування на сільськогосподарське виробництво, вартість землі та місцеві громади.

Одним з важливих аспектів економічного аналізу землеустрою є розгляд систем землеволодіння та структури власності на землю. Ефективні системи землеволодіння можуть заохочувати практику сталого землекористування, заохочувати інвестиції в поліпшення земель та сприяти довгостроковому економічному зростанню. З іншого боку, незахищене або нечітко визначене землеволодіння може призвести до деградації земель, зниження продуктивності сільського господарства та соціальних конфліктів.

Системи землеволодіння та структури власності на землю в Україні різноманітні та зазнали значних змін після здобуття країною незалежності в 1991 році[2]]. До цього всі землі були у власності та розпорядженні держави, але із запровадженням ринкової економіки право власності на землю стало передані фізичним та юридичним особам.

Земельний кодекс України, прийнятий у 2001 році, встановив основи землеволодіння та власності та визнав декілька форм власності, зокрема приватну, публічну, комунальну та державну. Приватна власність на землю є найбільш поширеною формою, коли фізичні та юридичні особи можуть купувати землю для різних цілей.

Комунальна власність — ще одна форма власності на землю в Україні, коли земля перебуває у колективній власності групи осіб або громади[22]. Цей тип власності поширений у сільській місцевості, де громади володіють землею спільного користування, наприклад, пасовищами або лісами.

В Україні все ще існує державна власність на землю, особливо на землі, які вважаються стратегічно важливими, такими як військові об'єкти чи природні заповідники. Також визнається державна власність на землю, причому органи місцевого самоврядування, такі як сільські чи міські ради, можуть володіти та управляти землею для суспільних цілей, наприклад парків або громадських будівель.

Різноманітність структур власності на землю та систем землеволодіння в Україні може становити проблеми для ефективного землеустрою та планування, особливо з точки зору координації та регулювання. Проте були докладені зусилля для покращення управління землею в Україні, включаючи розвиток системи земельного кадастру та створення нових інституцій для управління землекористуванням та власністю.

Іншим важливим фактором економічного аналізу землеустрою є розгляд екосистемних послуг, які надає земля. Ці послуги включають секвестрацію вуглецю, фільтрацію води та середовище існування дикої природи. Ефективна політика землеустрою може допомогти підтримувати ці екосистемні послуги, які забезпечують суспільству цінні вигоди.

Фактор екосистемних послуг є важливим аспектом економічного аналізу землеустрою в Україні. Екосистемні послуги стосуються переваг, які людина отримує від природного середовища, включаючи чисте повітря та воду, запилення сільськогосподарських культур і регулювання клімату. Ці послуги надаються землею та можуть мати значну економічну цінність.

Наприклад, в Україні лісова екосистема надає низку послуг, включаючи виробництво деревини, можливості відпочинку та поглинання вуглецю. Водно-

болотні угіддя забезпечують такі важливі послуги, як фільтрація води, контроль повеней і середовище проживання риб і диких тварин. Сільськогосподарські землі забезпечують їжу та клітковину для споживання людиною, а також запобігають ерозії ґрунту та кругообіг поживних речовин.

Економічний аналіз землеустрою в Україні враховує цінність цих екосистемних послуг при прийнятті рішень щодо використання та управління землею[24]. Це включає врахування компромісів між різними землекористуваннями, такими як перетворення лісових земель на сільськогосподарське використання або збереження водно-болотних угідь для збереження біорізноманіття проти їх розвитку для промислових чи комерційних цілей.

Останніми роками зростає визнання важливості екосистемних послуг у рішеннях щодо управління землею, і докладаються зусилля для інтеграції екосистемних послуг у процеси прийняття рішень. Наприклад, в Україні розроблено національну систему еколого-економічного обліку, яка включає облік екосистемних послуг, що надаються землею. Цю інформацію можна використовувати для прийняття рішень щодо землеустрою та забезпечення врахування цінності екосистемних послуг.

Економічний аналіз управління земельними ресурсами (див. табл. 1.3) передбачає оцінку інвестиційних можливостей та ефективності використання земельних ресурсів, що належать територіальній громаді. При цьому аналіз проводиться на основі економічних показників, таких як вартість землі, дохідність від її використання, рентабельність проектів землекористування та ін.

Для ефективного управління земельними ресурсами на рівні територіальної громади необхідно здійснювати систематичний моніторинг та аналіз стану землі, проводити оцінку її потенціалу, розробляти стратегію її використання та вести облік земельних ресурсів.

Отже, економічний аналіз управління земельними ресурсами є важливою складовою стратегії розвитку територіальної громади, що дозволяє підвищувати ефективність використання земель та сприяти сталому розвитку території.

Висновки до Розділу 1

Земельне законодавство в Україні є важливим аспектом посилення та соціального розвитку країни. Історія земельного законодавства України нараховує багато десятиліть і пов'язана з різними історичними періодами та політичними режимами, які існують у країні. Правовий режим використання земель Запорізької області регулюється законами та нормативно-правовими актами України, а також місцевими нормативними актами, що відповідають Конституції та законодавству країни. В Україні формування добровільних об'єднань територіальних громад (ДОБТ) регулюється Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні».

Інструменти та механізми управління земельними ресурсами в Україні стосуються різноманітних правових, адміністративних, економічних та соціальних інструментів, які використовуються для управління та регулювання землекористування, власності та розподілу в Україні.

Земельний кодекс України є основним законодавством, що регулює використання, власність і розподіл землі в Україні. Земельний кодекс визначає засади земельних відносин в Україні, визначає правовий статус землі, встановлює порядок використання, придбання, розпорядження та охорони земель.

Окрім Земельного кодексу, існують інші закони та нормативно-правові акти, які регулюють землекористування в Україні, наприклад, Закон про землеустрій, Закон про охорону навколишнього природного середовища та Закон про заповідну територію.

Економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах в Україні передбачає оцінку витрат і вигод від різних практик і політики землекористування.

Таблиця 1.3 - Економічний аналіз управління земельними ресурсами на прикладі територіальних громад

Спільнота	Площа землі (га)	Розподіл за використанням	Сільськогосподарська продуктивність (урожайність з гектара)	Зайнятість і доходи в сільській місцевості	Ринкові ціни на сільськогосподарську продукцію	Доступ до кредитних та інших фінансових ресурсів	Інвестиції в інфраструктуру	Захисні заходи та їх ефективність	Екосистемні послуги, що надаються землею, та їх економічна цінність
Василівка	113,163	Сільське господарство - 78 030 Лісове господарство - 33 133	4.4	36,8% зайнятості \$245 середньомісячного доходу	0,32 \$ за кг пшениці 0,16 \$ за кг соняшнику	Доступно через державні програми	Нові системи водопостачання, ремонт доріг, реконструкція мостів	Охоронні території, створені для збереження ґрунтів	Секвестрація вуглецю - 10 доларів за тону
Вільнянськ	68 078	Сільське господарство - 62 045 Лісове господарство - 6 033	3.6	45,2% зайнятості 310 доларів середньомісячного доходу	0,30 \$ за кг пшениці 0,18 \$ за кг соняшнику	Доступно через місцеві банки	Нові системи поливу, ремонт доріг, покращення громадського транспорту	Просвітницькі кампанії щодо відповідального землекористування	Послуги з запилення - 50\$/га
Веселе	49,226	Сільське господарство - 44 930	3.2	39,5% зайнятості \$270 середньомісячного доходу	0,34 \$ за кг пшениці 0,19 \$ за кг соняшнику	Доступно через державні програми та	Нова дорожня інфраструктура та	Охоронні території, створені для	Послуги з очищення води -

		Лісове господарство - 4 296				місцеві банки	реконструкція мосту	збереження ґрунтів і води	7 доларів за куб
Гуляйполе	60,251	Сільське господарство - 52 356 Лісове господарство - 7 895	3.8	41,2% зайнятості \$290 середньомісячного доходу	0,29 \$ за кг пшениці 0,16 \$ за кг соняшнику	Доступно через державні програми	Нові системи поливу, ремонт доріг, покращення транспорту	Просвітницькі кампанії щодо відповідальності землекористувачів	Секвестрація вуглецю - 8 доларів за тонну
Дніпрорудне	35,927	Сільське господарство - 29300 Лісове господарство - 6627	4.1	32,4% зайнятості \$210 середньомісячного доходу	0,28 \$ за кг пшениці 0,15 \$ за кг соняшнику	Обмежений доступ	Ремонт доріг та реконструкція мостів	Охоронні території, створені для збереження ґрунтів і води	Послуги з очищення води - 6 доларів за куб
Запоріжжя	33,571	Місто - 30 864 Сільське господарство - 2 707	-	-	-	Доступно через місцеві банки	Нова дорожня інфраструктура та покращення транспорту	Просвітницькі кампанії щодо відповідальності землекористувачів	Регулювання якості повітря - 15 доларів за куб
Кам'янка-Дніпровська	60 997	Сільське господарство - 55 319 Лісове господарство - 5 678	3.4	37,6% зайнятості 250 доларів середньомісячного доходу	0,31 \$ за кг пшениці 0,17 \$ за кг соняшнику	Доступно через державні програми	Нові системи поливу та ремонт доріг	Охоронні території, створені для збереження ґрунтів і води	Послуги з запилення - 40\$/га

Джерело: складено за [18]

РОЗДІЛ 2 Розробка стратегії розвитку територіальних громад

2.1 Особливості етапів розвитку громад

Етапи розвитку територіальних громад можуть бути різними залежно від конкретного контексту та обставин[9].

Формування: це початковий етап, коли люди збираються разом, щоб створити спільноту. На цьому етапі люди можуть бути невпевненими щодо своїх ролей, стосунків і обов'язків і можуть бути зосереджені на встановленні довіри та побудові стосунків.

Штурм: на цій стадії можуть виникати конфлікти, коли окремі особи чи групи змагаються за лідерство, ресурси та владу приймати рішення. Це може бути складним етапом для спільноти, оскільки він може бути відзначений напругою та незгодою.

Нормування: на цьому етапі спільнота починає встановлювати норми, цінності та цілі, з якими кожен може погодитися. Це може бути позитивним етапом, оскільки громада зможе знайти спільну мову та працювати над спільним баченням.

Виконання: на цьому етапі спільнота може ефективно працювати разом і досягати своїх цілей. Серед членів є відчуття згуртованості та довіри, і всі працюють над тими самими цілями.

Припинення: це завершальна стадія розвитку, на якій спільнота може розпуститися або розпуститися через зміну обставин або досягнення цілей. Це може бути гірко-солодким етапом, оскільки учасники, можливо, розвинули міцні зв'язки всередині спільноти, але тепер переходять до інших починань.

Основні стратегії розвитку територіальних громад в Україні

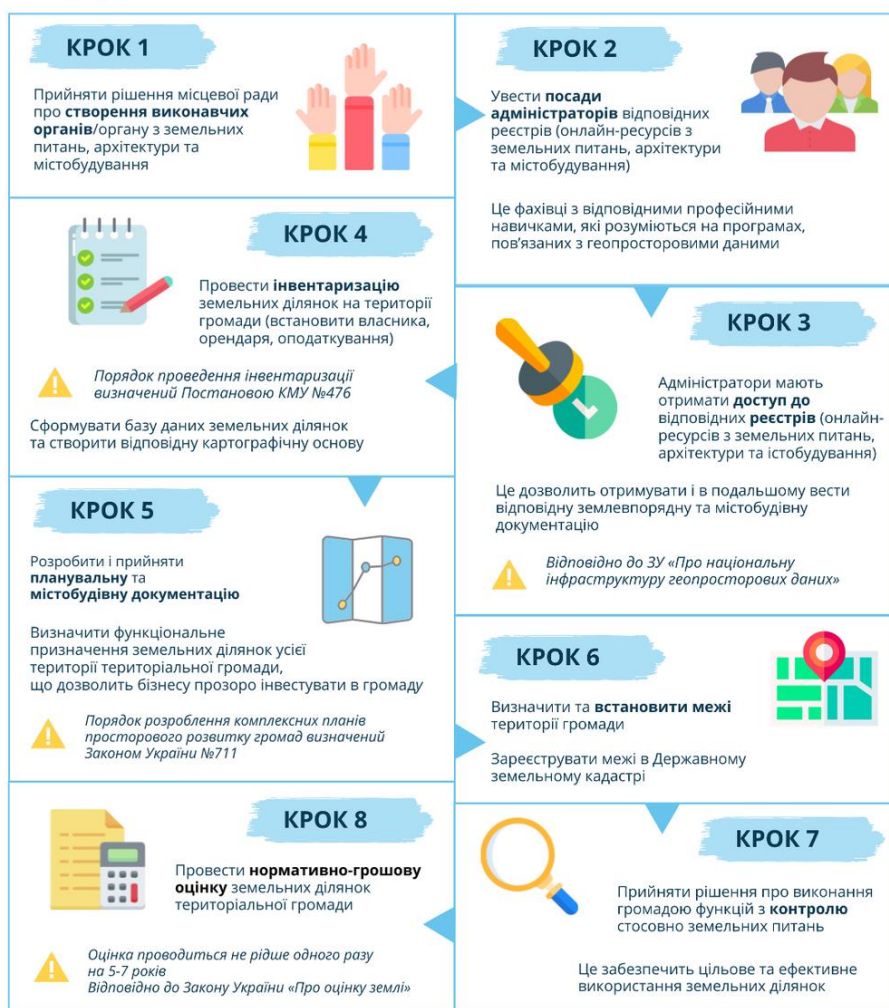
Децентралізація влади та ресурсів від національного уряду до місцевих громад є ключовою стратегією розвитку громад в Україні. Це включає передачу фінансових ресурсів, повноважень щодо прийняття рішень та відповідальності за надання послуг місцевим органам влади.

27 травня 2021 року набув чинності Закон України №1423 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин»

ЗЕМЕЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

ЩО ВАРТО ЗРОБИТИ ГРОМАДАМ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ ЗАКОНУ №1423*

* Закон України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин»

Рис. 2.1 – Земельна децентралізація [5]

Оцінка спроможності громад

Здійснюючи аналіз, за основу рейтингу «Економічна правда» взяла чотири параметри: кількість ОТГ (враховувалися і дані громад, документи яких перебувають у ЦВК для призначення перших виборів), площа ОТГ, територіальні

громади (місцеві ради), що об'єдналися, кількість ОТГ з чисельністю менше 5 тис осіб[10].

Найбільше ОТГ утворено у Дніпропетровській області — 48, найменше — у Київській — чотири. Натомість місцевих рад, які об'єдналися у громади, найбільше у Житомирській області — 301, найменше — у Київській — 20. Площа, яку складають ОТГ, найбільша у Хмельницькій області — 41,9% від усієї площі області, найменша — у Київській області — 1,4%[10].

Рис. 2.2 – Децентралізація

Джерело:[10]

Участь громади є ще однією важливою стратегією розвитку громади в Україні. Це передбачає залучення членів громади до планування, реалізації та оцінки проектів і програм розвитку.

Державно-приватне партнерство може бути ефективною стратегією розвитку громади в Україні. Це передбачає співпрацю між органами місцевого самоврядування та організаціями приватного сектора для мобілізації ресурсів, залучення інвестицій та сприяння економічному розвитку.

Розвиток потенціалу є ще однією важливою стратегією розвитку громад в Україні. Це передбачає інвестиції в людські ресурси та розвиток навичок, знань і досвіду членів громади та місцевих чиновників.

Регіональне співробітництво також може бути ефективною стратегією розвитку громад в Україні. Це передбачає роботу з сусідніми громадами та регіонами для спільного використання ресурсів, обміну знаннями та сприяння економічному зростанню.

Загалом розвиток територіальних громад в Україні вимагає комплексного підходу, який передбачає співпрацю між різними зацікавленими сторонами, зокрема органами місцевого самоврядування, членами громад, організаціями приватного сектору та регіональними партнерами.

Державна стратегія регіонального розвитку

«Стратегія є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.»[10]

Державна стратегія регіонального розвитку має на меті забезпечити більш рівномірний розвиток регіонів та територій, запобігти зростанню регіональних диспропорцій та підвищити якість життя населення в обмежених ресурсами або обмежених у зростанні територіях. Вона повинна стати основою для планування різних публічних інвестицій, спрямованих на конкретні сектори в певних регіонах та територіях. Крім того, вона має забезпечувати координацію між секторальними інвестиціями, інтересами держави та потребами регіонів.

Згідно із Законом України «Про засади державної регіональної політики», Державна стратегія регіонального розвитку України та інші відповідні документи розробляються для планування та реалізації державної регіональної політики. Стаття 7 цього закону визначає систему документів планування, яка включає такі

елементи, як Державна стратегія регіонального розвитку України, План заходів з реалізації цієї стратегії, регіональні стратегії розвитку, плани заходів з їх реалізації, а також інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів.

Варто відзначити, що ДСРР-2020 була значно більш збалансованим та концептуально кращим документом, ніж її попередниця - ДСРР-2013. Однак, для її прийняття на нових європейських стандартах необхідна була законодавча основа. З прийняттям прогресивного закону "Про засади державної регіональної політики" у 2015 році з'явилась необхідна правова база, і ДСРР-2027 застосовує класичні європейські підходи до державної регіональної політики, зокрема, політики, орієнтованої на людину та території, яка базується на використанні недооціненого та нерозкритого потенціалу регіонів та їх окремих територій.

Дана стратегія зосереджена на нових підходах до державної регіональної політики у новому плановому періоді, а саме: «перехід до територіально спрямованої політики розвитку на основі стимулювання використання власного потенціалу територій, надання підтримки окремим територіям, що характеризуються особливими проблемами соціально-економічного розвитку, високим історико-культурним потенціалом, екологічними умовами та потребами охорони навколишнього природного середовища.»[10]

ДСРР-2027 була розроблена відповідно до Закону "Про засади державної регіональної політики", який визначає, що Державна стратегія регіонального розвитку України має визначати тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів, пріоритети державної регіональної політики, стратегічні цілі та напрями розвитку, оперативні цілі, основні завдання, етапи і механізми їх реалізації, а також систему моніторингу та оцінки результативності її реалізації.

Переваги України та її регіонів, що включають відкритість для бізнесу, потужний транзитний та історико-культурний потенціал, доступну вартість життя та інші, можуть бути використані при розробці стратегій розвитку на рівні держави та її регіонів. Однак, в сучасних умовах гібридної війни з Росією, деякі з цих переваг не можуть бути реалізовані, зокрема транзит через Україну суттєво обмежений Росією та Білоруссю.

Оскільки регіональний та місцевий розвиток стає все важливішим на новому етапі, що дозволяє забезпечити бюджетне благополуччя територіальних громад і покращити життя місцевого населення, органи місцевого самоврядування повинні займатись питаннями розвитку. Хоча місцеві бюджети зросли значно за останні роки, їх розмір все ще недостатній для реалізації досить великих проектів, які стимулюють економічний розвиток. Тому залучення додаткових ресурсів є пріоритетом для різних громад і регіонів. Державний бюджет України може бути одним з таких джерел ресурсів, які виділятимуться на Державний фонд регіонального розвитку, програми регіонального розвитку та секторальні програми, що реалізовуватимуться в регіонах згідно з умовами ДСРР-2027. Таким чином, правильно спланувавши регіональну стратегію розвитку та стратегію розвитку територіальної громади, регіон чи громада можуть розраховувати на реальну допомогу їх проектам розвитку з державних коштів.

2.2 Обґрунтування вибору стратегії розвитку громад

Павлівська сільська територіальна громада (далі – громада) утворена у 2016 році, відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» шляхом добровільного об'єднання територіальних громад сіл 2 сільських рад: Павлівської та Семененківської шляхом приєднання до Павлівської сільської ради. У 2020 році відбулося приєднання третьої сільської ради – Солоненської[18].

Адміністративним центром територіальної громади є село Павлівське Запорізького району Запорізької області. Юридичною особою та представницьким колегіальним органом громади є Павлівська сільська рада Запорізького району Запорізької області, що діє відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та знаходиться за адресою: 70005, с. Павлівське, вул. залізнична, буд. 28, Запорізький район, Запорізька область.

Необхідність розробки стратегії розвитку Павлівської сільської територіальної громади зумовлена кількома факторами. По-перше, це об'єднання 21 населеного пункту, які раніше належали до трьох окремих сільських рад, кожна з яких мала свій

автономний план соціально-економічного розвитку. По-друге, є потреба у розвитку та модернізації інфраструктури громади. По-третє, існує вимога збалансованого соціального, економічного та культурного розвитку громади. Нарешті, необхідно визначити пріоритети, цілі, завдання та проекти, які можуть стати практичними кроками до досягнення бажаних і запланованих цілей розвитку громади.

Реалізація головних принципів Стратегії сприятиме підвищенню життєвого рівня населення та вирішенню соціальних проблем шляхом збільшення економічного зростання, підвищення ефективності господарської діяльності за допомогою структурних змін, використання наявних природних, мінерально-сировинних, трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, а також забезпечення екологічної та техногенної безпеки.

Таблиця 2.1 - Фактори SWOT Павлівської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сприятливе географічне розташування центра громади, близькість від районного та обласного центрів. 2. Зручне транспортне сполучення та можливість вільного сполучення з обласним центром, добра транспортна інфраструктура. 3. Близькість до залізничного транспорту. 4. Багаті природні ресурси, природні надра (родючі ґрунти, глина) екологічно чисті водойми, наявність земель для ведення фермерської діяльності. 5. Стабільний розвиток та висока продуктивність сільськогосподарської галузі. 6. Газифікація, доступ до енергопостачання. 7. Трудові людські ресурси: працелюбні, освічені люди. 8. Наступність в діяльності органів місцевого самоврядування, працездатна, професійна сільська рада. 9. Послідовність дій органу місцевого самоврядування щодо залучення інвестиційних проектів на територію громади. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність працевлаштування молоді за місцем проживання. 2. Міграція, виїзд в першу чергу молоді в пошуках роботи. 3. Неналежний стан покриття автомобільних доріг. 4. Неналежне водопостачання, водовідведення. 5. Стихійні сміттєзвалища. 6. Низьке покриття комунальними послугами в сільській місцевості (водопостачання, вивезення сміття). 7. Незадовільна демографічна ситуація. 8. Низький рівень відповідальності громадян

<p>10. Наявна інфраструктура основних адміністративних, освітніх, медичних послуг.</p> <p>11. Достатній рівень розвитку соціально-освітньої мережі закладів.</p> <p>12. Досвід роботи щодо запровадження інвестиційних проектів із застосуванням енергозберігаючих технологій, в тому числі «енергії сонця».</p> <p>13. Наявність сучасних комунікаційних систем і мереж.</p>	<p>щодо вирішення екологічних проблем (до чистоти).</p> <p>9. Відсутність правових знань населення (обов'язки, права).</p> <p>10. Проблеми змістовного дозвілля молоді, в т.ч. незабезпеченість належної спортивної бази.</p>
Можливості	Загрози
<p>1. Розвиток підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, виробництва харчових продуктів.</p> <p>2. Розвиток сільського господарства з використанням нових технологій, добрив та техніки.</p> <p>3. Розвиток тваринництва, фермерських господарств.</p> <p>4. Розвиток будівництва та будівельних організацій.</p> <p>5. Активна підтримка та сприяння роботі малого та середнього бізнесу з боку місцевої влади.</p> <p>6. Покращення стану доріг.</p> <p>7. Покращення транспортного сполучення.</p> <p>8. Сучасне енергозберігаюче освітлення, водозабезпечення сіл.</p> <p>9. Покращення стану екології (нові лісові насадження).</p> <p>10. Облаштування зон відпочинку та розвиток зеленого туризму.</p> <p>11. Залучення інвесторів та ефективне вкладення інвестицій.</p> <p>12. Участь у Європейських проектах розвитку громад.</p> <p>13. Залучення малого та середнього бізнесу до вирішення соціальних проблем громади.</p> <p>14. Розвиток зеленого туризму.</p>	<p>1. Політична нестабільність та військові дії на Донбасі.</p> <p>2. Продовження економічної стагнації економіки через політичну кризу на Сході.</p> <p>3. Недосконале законодавство України.</p> <p>4. Нестабільна податкова система.</p> <p>5. Недостатній досвід і поінформованість в залученні коштів з закордонних фондів.</p> <p>6. Застаріла комунальна інфраструктура.</p> <p>7. Погіршення демографічної ситуації.</p> <p>8. Низький рівень життя.</p> <p>9. Високий рівень безробіття.</p> <p>10. Погіршення соціальних стандартів життя.</p>

Джерело: складено за [18]

Пріоритетом стратегії розвитку Павлівської сільської територіальної громади має бути стале та інклюзивне економічне зростання, соціальний розвиток та захист навколишнього середовища. Для досягнення цих цілей можна зробити наступні кроки:

Стимулювання та підтримка підприємництва

Павлівська сільська територіальна громада повинна створити сприятливе середовище для підприємництва, особливо в таких галузях, як сільське господарство, туризм, дрібне виробництво. Це можна зробити через забезпечення доступу до фінансування, створення сприятливого середовища для бізнесу та покращення інфраструктури.

Інвестиції в людський капітал

Освіта та розвиток навичок є важливими для сталого економічного зростання. Павлівська сільська територіальна громада має зосередитися на покращенні якості освіти та професійної підготовки, особливо молоді, жінок та соціально незахищених верств населення.

Покращення доступу до базових послуг

Павлівська сільська територіальна громада має надати пріоритет доступу до базових послуг, таких як охорона здоров'я, чиста вода та каналізація. Цього можна досягти через партнерство з місцевими та національними урядами, неурядовими організаціями та приватним сектором.

Сприяння екологічній стійкості

Павлівська сільська територіальна громада повинна надавати пріоритет екологічній стійкості та збереженню, особливо в сільському та лісовому господарстві. Цього можна досягти шляхом популяризації сталих сільськогосподарських практик, збереження природних ресурсів і розвитку екологічного туризму.

Зміцнення місцевого управління

Ефективне та підзвітне місцеве управління має важливе значення для сталого розвитку. Павлівська сільська територіальна громада має зміцнити структури та

інституції місцевого самоврядування, сприяти участі громадян, забезпечити прозорість і підзвітність у прийнятті рішень.

Стратегічна ціль № 1 - створення сприятливого середовища для бізнесу

Для досягнення стратегічної цілі №1, а саме створення сприятливого середовища для ведення бізнесу в Павлівській сільській територіальній громаді в Україні, необхідно зробити наступні кроки:

Розробити та впровадити політику, яка підтримує розвиток бізнесу: це можна зробити шляхом запровадження таких заходів, як податкові пільги, субсидії та гранти, які сприятимуть створенню та розширенню бізнесу в межах громади. Місцева влада також може створити сприятливе для бізнесу середовище шляхом спрощення бюрократичних процесів, зменшення бюрократії та полегшення доступу до фінансування та інших ресурсів.

Сприяти підприємництву та інноваціям: громада може створювати інкубатори та акселератори, щоб підтримувати підприємців та інноваторів у запуску та масштабуванні свого бізнесу. Інкубатори та акселератори можуть забезпечити фінансування, наставництво та доступ до ресурсів, таких як офісне приміщення, обладнання та можливості для спілкування. Органи місцевого самоврядування також можуть організовувати підприємницькі тренінги та семінари, щоб заохотити людей зайнятися підприємництвом як кар'єрним шляхом.

Розвивати інфраструктуру для підтримки зростання бізнесу: громада може інвестувати в розвиток інфраструктури для підтримки зростання бізнесу. Це може включати будівництво доріг, мостів та іншої транспортної інфраструктури, яка полегшить рух товарів і послуг у громаду та з неї. Громада також може інвестувати в розвиток комунікаційної інфраструктури, такої як високошвидкісний Інтернет і телекомунікації, щоб покращити зв'язок і доступ до глобальних ринків.

Заохочувати інвестиції в громаду: місцева влада може рекламувати громаду як місце для інвестицій, створюючи маркетингові кампанії та організовуючи інвестиційні форуми для демонстрації бізнес-можливостей, доступних у громаді. Уряд також може надати стимули для інвесторів, такі як податкові пільги, субсидії та спрощені процедури відкриття та ведення бізнесу.

Створити кваліфіковану робочу силу: громада може інвестувати в освіту та навчання, щоб створити кваліфіковану робочу силу, яка буде привабливою для бізнесу. Місцева влада може співпрацювати з навчальними закладами, щоб запропонувати навчальні та освітні програми, які адаптовані до потреб місцевої економіки. Уряд також може надавати стипендії та інші стимули для заохочення студентів продовжувати кар'єру в сферах, які користуються великим попитом у суспільстві.

Стратегічна ціль № 2 - покращення водопостачання та водовідведення

Для досягнення стратегічної мети щодо покращення водопостачання та водовідведення Павлівської сільської територіальної громади в Україні необхідно здійснити наступні кроки:

Провести комплексну оцінку поточного стану систем водопостачання та водовідведення в громаді. Це має включати оцінку існуючої інфраструктури, такої як трубопроводи, насоси та очисні споруди, а також аналіз якості та кількості доступної води.

Розробити план модернізації та розширення систем водопостачання та водовідведення на основі оцінки. План має включати визначення областей, які потребують вдосконалення, визначення відповідної технології та необхідного обладнання та оцінку бюджету, необхідного для впровадження.

Спершу визначити пріоритети та запровадити найважливіші оновлення та вдосконалення. Це може включати ремонт або заміну пошкоджених труб і насосів, встановлення нових очисних споруд або розширення потужності існуючої інфраструктури.

Співпрацювати з місцевими зацікавленими сторонами, включаючи підприємства, мешканців і державних службовців, щоб переконатися, що покращення є сталими та відповідають потребам громади. Це може включати отримання відгуків від зацікавлених сторін, проведення публічних зустрічей для обговорення планів і прогресу та співпрацю з місцевими підприємствами для вирішення будь-яких проблем або проблем, що виникають.

Моніторити та оцінити ефективності покращень з часом, внесення необхідних коригувань, щоб гарантувати, що системи водопостачання та водовідведення продовжують задовольняти потреби громади.

Загалом покращення водопостачання та водовідведення є критично важливим для зростання та розвитку Павлівської сільської територіальної громади. Застосовуючи комплексний підхід і залучаючи до процесу місцеві зацікавлені сторони, громада може гарантувати, що її системи водопостачання та водовідведення є сталими, надійними та здатними підтримувати економічне зростання та процвітання протягом багатьох років.

Стратегічна ціль № 3 - ремонт та будівництво доріг та дорожньої інфраструктури

Стратегічною ціллю № 3 для Павлівської сільської територіальної громади в Україні є покращення дорожньої інфраструктури шляхом ремонту та будівництва нових доріг. Ця мета має важливе значення для розвитку громади, оскільки вона покращить транспорт, полегшить рух товарів і послуг, а також покращить сполучення з іншими регіонами.

Для досягнення цієї мети необхідно зробити наступні кроки:

Оцінка поточної дорожньої інфраструктури: першим кроком буде оцінка поточного стану дорожньої інфраструктури в громаді. Це включатиме визначення ділянок, які потребують ремонту, технічного обслуговування чи реконструкції, а також будь-які необхідні нові дорожні конструкції.

Бюджетування та фінансування: наступним кроком буде створення бюджету та забезпечення фінансування проекту. Це включатиме вивчення різних варіантів фінансування, таких як позики та гранти, а також визначення найбільш прийняттого варіанту для громади.

Пріоритезація дорожніх проектів: тоді громаді потрібно буде визначити пріоритетність дорожніх проектів на основі терміновості та впливу, який вони матимуть на громаду. Це забезпечить ефективний і дієвий розподіл ресурсів.

Залучення зацікавлених сторін: надзвичайно важливо залучати зацікавлені сторони до процесу прийняття рішень щодо дорожніх проектів. Громада

співпрацюватиме з місцевими підприємствами, жителями та іншими зацікавленими сторонами, щоб забезпечити врахування їхніх потреб у процесі планування та впровадження.

Будівництво та технічне обслуговування: останнім етапом буде власне будівництво та технічне обслуговування доріг. Це передбачає наймання підрядників, інженерів та будівельників для будівництва та обслуговування дорожньої інфраструктури. Громада забезпечить виконання робіт на високому рівні та регулярне технічне обслуговування, щоб забезпечити їх довговічність.

Покращення дорожньої інфраструктури має вирішальне значення для розвитку Павлівської сільської територіальної громади в Україні. Дотримуючись кроків, описаних вище, громада може досягти цієї стратегічної мети та покращити транспорт, зв'язок і загальну якість життя своїх мешканців.

Підсумовуючи, стратегія розвитку Павлівської сільської територіальної громади має визначати пріоритети сталого та інклюзивного економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього середовища, а також зміцнення місцевого самоврядування. Такий підхід створить сприятливе середовище для економічного зростання, сприятиме соціальному добробуту та захистить довкілля, що призведе до довгострокового сталого розвитку.

2.3 Проблемні питання, особливості соціально-економічного розвитку громад

Існує декілька проблемних питань та особливостей соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні. Однією з головних проблем є брак фінансових ресурсів та інфраструктури, особливо в сільській місцевості. Багатьом громадам бракує базових зручностей, таких як чиста питна вода, надійна електроенергія та ефективний транспорт. Це, у свою чергу, обмежує економічне зростання та можливості розвитку.

Інша проблема – зменшення населення та старіння сільських громад. Молоді люди часто їдуть до міст чи інших країн у пошуках кращих можливостей роботи та

умов життя, залишаючи позаду старіюче населення, якому важко підтримувати інфраструктуру та послуги громади.

Корупція та неефективна бюрократія також є основними перешкодами для соціально-економічного розвитку України. Це ускладнює залучення іноземних інвестицій і створює несприятливе середовище для місцевих підприємців.

Крім того, конфлікт, що триває на сході України, негативно вплинув на соціально-економічний розвиток багатьох громад у регіоні. Війна зруйнувала інфраструктуру, порушила торгівлю та економічну діяльність і змусила багатьох людей залишити свої домівки.

Для вирішення цих проблем важливо зосередитись на покращенні інфраструктури, залученні інвестицій та створенні стимулів для діяльності підприємств у сільській місцевості. Крім того, слід впроваджувати політику, щоб заохочувати молодих людей залишатися у своїх громадах і залучати нових жителів. Уряд також має визначити пріоритетність антикорупційних заходів і створити більш прозору та ефективну бюрократію.

Павлівська сільська територіальна громада в Україні стикається з кількома проблемними питаннями, які перешкоджають її соціально-економічному розвитку. Однією з головних проблем є відсутність належної інфраструктури, зокрема мережі доріг, систем водопостачання та водовідведення. Погана інфраструктура ускладнює залучення нових підприємств та інвесторів до громади, що впливає на створення робочих місць та економічне зростання.

Ще однією проблемою є високий рівень безробіття, який особливо гостро відчувається у сільській місцевості громади. Багато молодих людей змушені залишати територію в пошуках роботи, що призводить до демографічного дисбалансу та загострює проблему старіння населення.

Крім того, Павлівська сільська територіальна громада стикається з проблемами охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування. Багато людей у суспільстві не мають доступу до якісної медичної допомоги чи освіти, і існує потреба у покращенні соціальних послуг, особливо для вразливих груп, таких як люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями.

Крім того, економіка громади значною мірою залежить від сільського господарства, яке вразливе до стихійних лих і ринкових коливань. Існує потреба у диверсифікації місцевої економіки шляхом розвитку інших галузей промисловості та створення нових робочих місць.

Отже вирішення цих проблем та покращення соціально-економічного розвитку Павлівської сільської територіальної громади вимагатиме комплексного підходу, який передбачає інвестиції в інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та соціальні послуги, а також сприяння диверсифікації економіки та створенню робочих місць.

2.4 Формування сценаріїв розвитку

Операційні цілі та завдання до стратегічної цілі №1 – створення сприятливого бізнес-середовища для Павлівської сільської територіальної громади:

Розробка комплексного плану залучення та підтримки нових підприємств у громаді, включаючи дослідження ринку, визначення потенційних інвесторів та створення стимулів для інвестування.

1. Проведення аналізу ринку, щоб визначити види бізнесу, які користуються великим попитом у громаді.
2. Визначення сильних та слабких сторін ділового середовища спільноти, наприклад доступ до ресурсів, інфраструктури та робочої сили.
3. Розроблення маркетингові та інформаційні стратегії для просування спільноти потенційним бізнес-інвесторам.
4. Встановлення партнерства з відповідними організаціями, такими як торгові палати та агентства економічного розвитку, щоб підтримати розвиток бізнесу в громаді.
5. Розроблення політики та процедури для оптимізації процесу реєстрації бізнесу та зменшення бар'єрів для вступу на територію нових підприємств.
6. Надання послуг з навчання та підтримки новим і існуючим підприємствам, щоб допомогти їм процвітати та розвиватися в суспільстві.

7. Регулярне відстежування та оцінка ефективність плану та вносьте корективи, якщо це необхідно.

Розробивши комплексний план залучення та підтримки нових підприємств у громаді, Павлівська сільська територіальна громада може створити більш сприятливе бізнес-середовище, яке стимулює економічне зростання та надає можливості місцевим жителям.

Таблиця 2.2 – Комплексний план

Цілі	Завдання	Час	Потрібні ресурси	Відповідальна сторона
Проведіть дослідження ринку	Визначте прогалини на місцевому ринку Дослідіть місцеві споживчі тенденції та попит Проаналізуйте конкуренцію Визначте потенційні цільові ринки	3 місяці	Інструменти та програмне забезпечення для дослідження ринку, дослідницька група	Відділ розвитку бізнесу
Розробити проспект інвестора	Створіть детальний підсумок інвестиційних можливостей Деталізуйте стимули для інвестування в громаду Надайте детальні фінансові прогнози	4 місяці	Програмне забезпечення для фінансового аналізу, ринкові дані, команда маркетингу	Відділ розвитку бізнесу
Створити стимули для інвестицій	Визначити сфери, які потребують економічного розвитку Розробити податкові пільги або інші стимули для інвестування в громаду	6 місяців	Юридичний консультант, дані про економічний розвиток	Міське самоврядування, Департамент розвитку бізнесу
Зверніться до потенційн	Відвідайте відповідні торговельні виставки та конференції	Триває	Бюджет на маркетинг і охоплення, команда	Відділ розвитку бізнесу

их інвесторів	Проводьте місцеві заходи з нетворкінгу Визначайте потенційних інвесторів і звертайтеся до них		розвитку бізнесу	
Створити бізнес-інкубатор	Розробити план надання послуг інкубатора Визначити потенційні місця Розробити джерела фінансування для інкубатора	12 місяців	Дані про нерухомість, джерела фінансування, команда розвитку бізнесу	Відділ розвитку бізнесу

Джерело: складено автором

Поліпшення інфраструктури, включаючи створення надійного електропостачання, ефективних транспортних мереж і сучасних систем зв'язку.

1. Провести комплексну оцінку поточного стану інфраструктури громади, включаючи наявність та якість електропостачання, транспортних мереж, систем зв'язку.
2. Розробити план покращення інфраструктури з урахуванням потреб існуючого та потенційного бізнесу в громаді. Цей план має визначати пріоритетність найважливіших інфраструктурних потреб і враховувати потенційні джерела фінансування для реалізації.
3. Реалізація плану покращення інфраструктури, включаючи створення надійних та економічно ефективних систем електропостачання, модернізацію та розширення транспортних мереж, а також покращення систем зв'язку.
4. Заохочуйте участь приватного сектора в покращенні інфраструктури шляхом надання стимулів, наприклад податкових пільг, підприємствам, які інвестують в інфраструктуру громади.
5. Переконайтеся, що інфраструктура громади підтримується належним чином, включаючи регулярне технічне обслуговування та ремонт, щоб забезпечити її ефективне та результативне функціонування з часом.

Створення місцевого бізнес-інкубатора або акселератора для навчання та ресурсів для місцевих підприємців і стартапів.

1. Проведення техніко-економічне обґрунтування, щоб визначити потребу в місцевому бізнес-інкубаторі чи акселераторі та визначити потенційні джерела фінансування.
2. Розроблення бізнес-план для інкубатора чи акселератора з окресленням його цілей, цільового ринку, послуг та операційної структури.
3. Визначення відповідного приміщення для інкубатора чи акселератора та обговорить умови оренди.
4. Наймання досвідчених бізнес-наставників і консультантів для надання вказівок і підтримки підприємцям і стартапам.
5. Розроблення програми навчання та послуг підтримки, адаптовану до потреб місцевого бізнесу, включаючи курси з бізнес-планування, маркетингу, фінансового менеджменту та юридичних питань.
6. Встановлення партнерських відносин з місцевими університетами, бізнес-організаціями та державними установами, щоб використовувати ресурси та досвід.
7. Створення мережі інвесторів і джерел фінансування для надання стартового капіталу та інших форм фінансування місцевим підприємствам.
8. Просування інкубатору або акселератору та його послуг за допомогою цільових маркетингових і інформаційних кампаній.
9. Вимірювання впливу інкубатора чи акселератора на місцеву економіку, включаючи створення робочих місць, отримання прибутку та зростання бізнесу.

Впровадження політики та процедур для оптимізації процесу отримання дозволів і ліцензій на ведення бізнесу, а також забезпечення дотримання всіх відповідних норм і законів.

Створення сприятливої бізнес-мережі через партнерство з місцевими торговельними палатами, промисловими асоціаціями та іншими організаціями підтримки бізнесу.

Громада може співпрацювати з місцевими державними установами та іншими відповідними організаціями, щоб розробити та запровадити політику та процедури,

які спростять і спростять реєстрацію та діяльність підприємств. Це може включати створення єдиного вікна для реєстрації та ліцензування бізнесу, зменшення кількості кроків, необхідних для отримання дозволів і погоджень, а також надання навчання та ресурсів, щоб допомогти підприємствам дотримуватися правил і вимог.

Сприяння співпраці між місцевими підприємствами та навчальними закладами для забезпечення відповідних навчальних та освітніх програм, які відповідають потребам місцевої економіки.

Просування спільноти для залучення нових бізнес-інвестицій, включаючи розробку маркетингового плану та створення бренду спільноти.

Щоб просувати громаду та залучати нові інвестиції в бізнес, можна зробити кілька кроків. По-перше, важливо розробити маркетинговий план, який визначає цільову аудиторію, ключові повідомлення та маркетингові канали для охоплення потенційних інвесторів. Це може включати стратегії цифрового маркетингу, такі як реклама в соціальних мережах, оптимізація пошукової системи та маркетинг електронною поштою, а також більш традиційні маркетингові тактики, такі як друкована реклама та пряма поштова розсилка.

Створення бренду для спільноти також має вирішальне значення для залучення нових інвестицій у бізнес. Це може включати розробку логотипу, слогану та загальної візуальної ідентичності, яка відображає унікальні характеристики та сильні сторони спільноти. Сильний бренд може допомогти відрізнити громаду від інших регіонів і створити позитивний імідж у свідомості потенційних інвесторів.

Таблиця 2.3 - Створення бренду для спільноти

Мета	Етапи дії	Час	Відповідальна сторона
Розробіть фірмовий стиль	Проведіть дослідження унікальних характеристик і сильних сторін спільноти	Місяць 1-2	Команда маркетингу, лідери спільноти
	Створіть візуальну айдентику (логотип, колірну схему тощо)	3-4 місяць	Графічний дизайнер, відділ маркетингу

	Розробіть слоган, який відобразатиме ідентичність спільноти	Місяць 5	Команда маркетингу, лідери спільноти
	Послідовно застосовуйте фірмовий стиль у всіх маркетингових матеріалах	Триває	Команда маркетингу, лідери спільноти
Збільшити видимість спільноти	Розробіть маркетинговий план, орієнтований на потенційних інвесторів і бізнес	Місяць 2-3	Команда маркетингу
	Використовуйте платформи соціальних медіа та онлайн-рекламу, щоб охопити цільову аудиторію	Триває	Команда маркетингу
	Брати участь у відповідних галузевих конференціях і виставках	Триває	Лідери громад
	Проводьте громадські заходи та дні відкритих дверей, щоб продемонструвати спільноту	Триває	Лідери громад
Партнерство з місцевими підприємствами та організаціями	Встановіть відносини з місцевими підприємствами та громадськими організаціями	Місяць 1-2	Лідери громад
	Співпрацюйте над спільними маркетинговими ініціативами для просування спільноти	Триває	Команда маркетингу
	Створіть стимули для місцевих компаній використовувати бренд спільноти у своїх власних маркетингових матеріалах	3 місяць	Лідери громад, місцевий бізнес

Джерело: складено автором

Реалізуючи цей план, Павлівська сільська територіальна громада може створити сильний бренд та підвищити його впізнаваність для потенційних інвесторів та бізнесу, що зрештою залучить нові інвестиції та підтримає місцеву економіку.

Мережа та співпраця з іншими бізнес-організаціями та агентствами економічного розвитку також можуть сприяти просуванню громади та залученню нових інвестицій. Це може включати участь у виставках, бізнес-конференціях та інших заходах, де можуть бути присутні потенційні інвестори. Це також може включати партнерство з іншими організаціями для розробки спільних маркетингових кампаній або ініціатив, які просувають громаду та її бізнес.

Регулярна оцінка бізнес-середовища та визначення сфер для покращення для забезпечення постійного зростання та успіху місцевої економіки.

Провести оцінку можна проводячи опитування та збираючи відгуки від місцевих підприємств, щоб зрозуміти їхні потреби та проблеми.

На основі отриманих відгуків можна визначити конкретні сфери для вдосконалення та визначити пріоритети. Наприклад, громаді може знадобитися збільшити доступність таких ресурсів, як варіанти фінансування, доступ до технологій і технічний досвід. Також може знадобитися оптимізувати регуляторні процеси або зменшити адміністративні бар'єри, які перешкоджають розвитку бізнесу.

Щоб переконатися, що ці вдосконалення внесено, важливо встановити графік впровадження та контролювати прогрес. Повинна проводитися регулярна оцінка ефективності впроваджених заходів і, за необхідності, вноситись корективи. Це допоможе переконатися, що громада й надалі створюватиме сприятливе середовище для процвітання та зростання бізнесу.

Операційні цілі та завдання до стратегічної цілі № 2 - покращення водопостачання та водовідведення для Павлівської сільської територіальної громади:

Провести всебічну оцінку поточної системи водопостачання та водовідведення в громаді, щоб визначити сфери для покращення та модернізації.

Таблиця 2.4 – Оцінка поточної системи водопостачання та водовідведення в громаді

Аспект	Поточний стан	Оцінка
Джерела води	Підземні колодязі, поверхневі водойми	Достатньо для поточної популяції, але може бути недостатньо для майбутнього зростання
Очистка води	Хлорування та фільтрація на очисних спорудах	Ефективна, але застаріла інфраструктура може вимагати оновлення або заміни
Водопровідна мережа	Обмежене покриття та низький тиск у деяких областях	Не відповідає поточному та майбутньому попиту, потребує розширення та модернізації

Каналізаційна система	Поєднання септиків і каналізаційних систем	Обмежене покриття та застаріла інфраструктура потребує значного розширення та модернізації
Очищення стічних вод	Первинна очистка на комунальному заводі	Ефективна, але застаріла інфраструктура може вимагати оновлення або заміни
Управління зливовою водою	Обмежена дренажна інфраструктура, що призводить до затоплення в деяких районах	Не відповідає поточному та майбутньому попиту, потребує розширення та модернізації

Джерело: складено за [18]

Розробити детальний план оновлення та модернізації інфраструктури водопостачання та водовідведення, включаючи ремонт або заміну старих або пошкоджених труб і встановлення нових систем, якщо це необхідно.

Таблиця 2.5 – Детальний план оновлення та модернізації інфраструктури водопостачання та водовідведення

Назва проекту	Опис	Час	Бюджет	Відповідальна сторона
Оцінка поточної інфраструктури	Провести комплексну оцінку існуючої системи водопостачання та водовідведення для визначення напрямків її покращення	1 місяць	38 000 грн	Управління водопостачання та водовідведення
Ремонт і заміна старих або пошкоджених труб	Замінити старі, зношені труби та усунути будь-які пошкодження існуючої системи водопостачання та водовідведення	6 місяців	1900000 грн	Управління водопостачання та водовідведення
Монтаж нових систем	Встановити нові системи водопостачання та	12 місяців	38000000 грн	Управління водопостачання та водовідведення

водопостачання та каналізації	водовідведення, включаючи нові труби, насоси та інше необхідне обладнання			
Модернізація водоочисних споруд	Модернізувати водоочисні споруди для покращення якості води, що подається до громади	18 місяців	5700000 грн	Управління водопостачання та водовідведення
Просвітницька кампанія	Провести інформаційну кампанію громади, щоб пояснити жителям важливість відповідального використання води та належної утилізації відходів	Триває	190000 грн	Відділ роботи з громадськістю

Джерело: складено автором

Визначити та забезпечити джерела фінансування для реалізації плану модернізації, включаючи державні гранти, позики та приватні інвестиції.

1. Державне фінансування: Уряд України може забезпечити фінансування інфраструктурних проектів у сільських громадах через різні програми та ініціативи.
2. Міжнародні організації: такі міжнародні організації, як Світовий банк, ООН або Європейський Союз, можуть надавати фінансування для інфраструктурних проектів у країнах, що розвиваються, як-от Україна.
3. Приватні інвестиції: приватні інвестори, такі як місцеві підприємства чи іноземні компанії, можуть бути зацікавлені в інвестуванні в інфраструктурні проекти в обмін на частку прибутку або інші стимули.
4. Фінансування спільноти: сама громада може забезпечити фінансування проекту за допомогою різних засобів, таких як краудфандинг або заходи зі збору коштів у громаді.

5. Державно-приватне партнерство: державно-приватне партнерство (ДПП) може бути створено між місцевою владою та приватною компанією для спільного фінансування та управління інфраструктурним проектом.

Встановлення графіку технічного обслуговування та ремонту оновленої системи, щоб забезпечити її постійну ефективність і ефективність.

Таблиця 2.6 – Графік технічного обслуговування та ремонту оновленої системи

Компонент системи	Періодичність технічного обслуговування	Частота ремонту/заміни	Відповідальна сторона
Водоочисна станція	Щодня	В міру необхідності	Водне управління
Насосні станції	Щотижня	Щомісяця	Водне управління
Водопровід	Щорічно	В міру необхідності	Водне управління
Каналізаційні лінії	Щорічно	В міру необхідності	Відділ каналізації
Дренажні канами	Раз в півроку	В міру необхідності	Відділ благоустрою
Водопрпускні труби	Щорічно	В міру необхідності	Відділ благоустрою
Системи управління зливовою водою	Раз в півроку	В міру необхідності	Відділ благоустрою
Накопичувачі	Щорічно	В міру необхідності	Відділ благоустрою

Джерело: складено автором

Забезпечення навчальних та допоміжних послуг для місцевих жителів і підприємств щодо правильного використання та обслуговування нової системи водопостачання та водовідведення.

Розробити політику та процедури, щоб забезпечити екологічно стійке та відповідальне управління оновленою системою.

1. Політика збереження води: ця політика спрямована на зменшення витрат води та забезпечення ефективного використання водних ресурсів. Це може включати такі заходи, як усунення витоків, сприяння використанню водоефективних технологій і впровадження методів економії води.
2. Політика запобігання забрудненню: Ця політика спрямована на запобігання викиду забруднюючих речовин у систему водопостачання та водовідведення. Це може включати такі заходи, як регулярний моніторинг і перевірка якості води, дотримання правил утилізації промислових відходів і сприяння екологічно чистим методам ведення бізнесу.
3. Політика захисту водозбору: ця політика спрямована на захист природного середовища та екосистем, які забезпечують громаду водними ресурсами. Він може включати такі заходи, як регулювання землекористування у вододілі, сприяння лісовідновленню та збереженню, а також моніторинг впливу людської діяльності на водні ресурси.
4. План реагування на надзвичайні ситуації: у цьому плані описано процедури реагування на надзвичайні ситуації, пов'язані з системою водопостачання та водовідведення, такі як стихійні лиха, збої в системі або випадки забруднення. Це може включати такі заходи, як системи раннього попередження, протоколи аварійного ремонту та стратегії зв'язку.
5. Просвітницька та інформаційно-роз'яснювальна програма: ця програма спрямована на навчання громади важливості відповідального управління водними ресурсами та сприяння участі громадськості в зусиллях щодо збереження. Це може включати такі заходи, як освітні кампанії, охоплення шкіл і громадських груп, а також сприяння участі громадян у моніторингу та звітності про проблеми якості води.

Регулярно відстежувати та оцінити ефективність оновленої системи та вносьте необхідні корективи, щоб забезпечити її подальший успіх.

Співпрацювати з іншими місцевими та регіональними організаціями для визначення можливостей для спільних проєктів водопостачання та водовідведення, таких як спільні очисні споруди або міжобщинні водопроводи.

Розробити план реагування на надзвичайні ситуації у випадку збою системи водопостачання чи водовідведення, щоб мінімізувати вплив на громаду.

Таблиця 2.7 – План реагування на надзвичайні ситуації

Дія	Відповідальна сторона	Час
Визначте джерело та місце проблеми	Відділ водопостачання та каналізації	негайно
При необхідності перекрийте систему водопостачання або каналізації	Відділ водопостачання та каналізації	негайно
Повідомте спільноту про проблему та вкажіть приблизний час її вирішення	Офіцер зі зв'язків з громадськістю	протягом 2 годин
Оцініть серйозність проблеми та визначте необхідний ремонт	Управління водопостачання та водовідведення, підрядники	протягом 4 годин
Розробити план і терміни ремонту	Управління водопостачання та водовідведення, підрядники	протягом 6 годин
Отримати необхідні матеріали та обладнання для ремонту	Офіцер із закупівель	протягом 12 годин
Здійснити ремонт і перевірити систему на належне функціонування	Управління водопостачання та водовідведення, підрядники	протягом 24 годин
Відновити систему водопостачання або водовідведення	Відділ водопостачання та каналізації	протягом 36 годин
Проведіть оцінку процесу ремонту та визначте області для покращення	Відділ водопостачання та каналізації	протягом 48 годин

Джерело: складено автором

Розповісти місцевій громаді про важливість збереження води та заохочувати відповідальне використання води.

Операційні цілі та завдання до стратегічної цілі № 3 - ремонт та будівництво доріг та дорожньої інфраструктури для Павлівської сільської територіальної громади:

Провести ретельну оцінку поточного стану доріг та інфраструктури громади, щоб визначити сфери, які потребують негайної уваги, і відповідно визначити пріоритети проектів.

Таблиця 2.8 – Оцінка поточного стану доріг та інфраструктури громади

Дорога або компонент інфраструктури	Рейтинг стану (1-5)	Необхідний ремонт/модернізація
Головні дороги	2	Перекриття, ямковий ремонт, встановлення дорожніх знаків та розмітки
Другорядні дороги	3	Ремонт дренажних систем, ямковий ремонт, оздоблення покриття
Мости	2	Ремонт і технічне обслуговування конструкцій
Вуличне освітлення	1	Заміна старих та пошкоджених світильників, встановлення енергоефективного освітлення
Тротуари	3	Ремонт пошкодженого бетону, встановлення додаткових тротуарів
Дренажні системи	2	Розчищення сміття, ремонт пошкоджених труб, встановлення нових дренажних систем
Громадський транспорт	1	Розширення маршрутів громадського транспорту, придбання нових транспортних засобів

Примітка: оцінка стану варіюється від 1 (погано) до 5 (відмінно).

Джерело: складено автором

Розробити комплексний план ремонту та будівництва доріг та інфраструктури з урахуванням потреб громади та наявних ресурсів.

Таблиця 2.9 - Комплексний план ремонту та будівництва доріг та інфраструктури

Цілі	Опис	Час	Потрібні ресурси	Відповідальні сторони
Провести оцінку	Найняти групу експертів для проведення ретельної оцінки	3 місяці	Бюджет для оціночної	Місцева влада,

поточного стану доріг та інфраструктури	поточного стану доріг та інфраструктури в громаді, включаючи визначення ділянок, які потребують ремонту чи будівництва		групи, обладнання для оцінювання	зовнішні підрядники
Розробіть план пріоритетів	Проаналізувати результати оцінки та розробити план пріоритетності ремонту та будівництва доріг та інфраструктури, враховуючи потреби громади та наявні ресурси	2 місяці	Бюджет аналітичної групи	Місцева влада, зовнішні консультанти
Забезпечене фінансування	Визначити потенційні джерела фінансування для ремонту та будівництва доріг та інфраструктури, включаючи гранти та позики від національних і міжнародних організацій, і створити комплексний план фінансування	6 місяці в	Бюджет для написання гранту та дослідницької групи	Місцева влада, автори грантів, зовнішні консультанти
Розпочати ремонт та будівництво	Використовуйте план пріоритетів для початку ремонту та будівництва доріг та інфраструктури в громаді, починаючи з найбільш пріоритетних територій	Триває	Бюджет ремонтно-будівельних матеріалів, обладнання та робочої сили	Місцева влада, зовнішні підрядники
Відстежуйте прогрес	Регулярно відстежуйте хід ремонту та будівництва, за необхідності коригуйте плани та повідомляйте про оновлення спільноті	Триває	Бюджет групи моніторингу	Місцева влада, зовнішні консультанти
Оцініть ефективність	Оцінити ефективність ремонтно-будівельних робіт і за необхідності внести корективи в плани на майбутнє	Щорічно	Бюджет для команди оцінювання	Місцева влада, зовнішні консультанти

Джерело: складено автором

Цей план враховує необхідність ретельної оцінки поточного стану доріг та інфраструктури, а також розробку плану визначення пріоритетів для забезпечення того, щоб у першу чергу розглядалися найбільш критичні ділянки. Крім того, забезпечення фінансування та регулярний моніторинг прогресу та ефективності є критично важливими компонентами цього плану для забезпечення ефективного та ефективного використання ресурсів.

Визначити потенційні джерела фінансування проектів будівництва та ремонту доріг, включаючи державні гранти та інвестиції приватного сектора.

1. Державне фінансування: місцевий або національний уряд може виділяти кошти на проекти будівництва та ремонту доріг через програми розвитку інфраструктури.
2. Міжнародні організації: такі міжнародні організації, як Світовий банк, Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй, можуть надавати фінансування для проектів дорожньої інфраструктури в країнах, що розвиваються.
3. Інвестиції приватного сектора: приватні компанії можуть інвестувати в проекти дорожньої інфраструктури в обмін на довгострокові вигоди, такі як доступ до ринків і ресурсів.
4. Державно-приватне партнерство: державно-приватне партнерство передбачає співпрацю між урядом і приватними компаніями для фінансування та реалізації інфраструктурних проектів.
5. Краудфандинг: члени спільноти можуть вносити кошти на проекти з будівництва та ремонту доріг через краудфандингові платформи.
6. Гранти та пожертви: місцеві та міжнародні організації можуть надавати гранти та пожертви для проектів дорожньої інфраструктури.
7. Муніципальні облігації: муніципальні облігації можуть випускатися місцевим урядом для залучення коштів для проектів дорожньої інфраструктури.

Створити спеціальну команду, відповідальну за нагляд за реалізацією плану будівництва та ремонту доріг, включаючи управління проектом і моніторинг прогресу.

Взаємодіяти з місцевою громадою для збору відгуків та інформації щодо проектів будівництва та ремонту доріг, включаючи визначення проблемних областей та потенційних рішень.

Забезпечити своєчасне та ефективне завершення проектів будівництва та ремонту доріг з мінімальними перешкодами для місцевих підприємств і мешканців.

Вжити відповідних заходів для забезпечення безпеки працівників і громади під час будівництва та ремонту доріг.

Регулярно здійснювати моніторинг та оцінку ефективності проектів будівництва та ремонту доріг, а також вносити корективи, якщо це необхідно, щоб гарантувати, що вони й надалі відповідають потребам громади.

Розробити та впровадити довгостроковий план технічного обслуговування доріг та інфраструктури, щоб вони залишалися в хорошому стані та відповідали потребам громади.

Таблиця 2.10 – Довгостроковий план технічного обслуговування доріг та інфраструктури

Технічне обслуговування	Час	Відповідальні сторони	Джерела фінансування
Регулярні перевірки та оцінки стану доріг	Кожні 6 місяців	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет
Ремонт вибоїн і тріщин	В міру необхідності	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет
Відновлення покриття доріг	Кожні 5-7 років	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет, державне фінансування
Заміна пошкодженої або застарілої інфраструктури	В міру необхідності	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет, державне фінансування

Прибирання снігу та боротьба з ожеледицею	Протягом зимових місяців	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет
Регулярне підмітання та прибирання вулиць	Щомісяця	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет
Обрізка дерев і контроль рослинності	В міру необхідності	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет
Регулярне технічне обслуговування та ремонт мостів та водопропускних труб	Кожні 2 роки	Департамент транспорту та інфраструктури	Місцевий бюджет, державне фінансування

Джерело: складено автором

У цьому плані описані різні заходи з технічного обслуговування, часові рамки для кожного виду діяльності, відповідальні сторони та потенційні джерела фінансування для кожного виду діяльності. Регулярні перевірки та оцінка стану доріг проводитимуться кожні 6 місяців, а за потреби – ремонт вибоїн та тріщин. Кожні 5-7 років ремонтуватимуть покриття доріг із заміною пошкодженої або застарілої інфраструктури за потреби. Прибирання снігу та боротьба з ожеледицею проводитимуться протягом зимових місяців, а регулярне підмітання та прибирання вулиць проводитиметься щомісяця. Обрізка дерев та контроль за рослинністю здійснюватиметься за потреби, а регулярне технічне обслуговування та ремонт мостів та водопропускних труб проводитиметься кожні 2 роки. Фінансування цих заходів здійснюватиметься за рахунок місцевого бюджету, а також державного фінансування, де це можливо.

Можна зробити висновок, що розроблені стратегічні цілі (створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, покращення водопостачання та водовідведення, ремонт та будівництво доріг та дорожньої інфраструктури) у Павлівській сільській територіальній громаді можуть сприяти сталому соціально-економічному розвитку громади шляхом залучення нових підприємств, покращення інфраструктури та підвищення загальної якості життя мешканців. Створюючи сприятливе для бізнесу середовище та надаючи необхідні послуги підтримки,

громада може заохочувати підприємництво та сприяти економічному зростанню. Удосконалення систем водопостачання та дренажу може допомогти забезпечити доступ до чистої води та зменшити ризик захворювань, що передаються через воду, тоді як ремонт і будівництво доріг та інфраструктури може покращити зв'язок та мобільність, спростивши пересування людей та товарів із країни та з неї. громада. Реалізуючи ці стратегічні цілі та регулярно контролюючи їх ефективність, Павлівська сільська територіальна громада може рухатися до більш заможного та сталого майбутнього.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі ми дослідили особливості етапів розвитку громад і також навели обґрунтування вибору стратегії розвитку громад.

Проаналізувавши проблемні питання, соціально-економічного розвитку громад ми виділили наступні: брак фінансових ресурсів та інфраструктури, зменшення населення та старіння сільських громад, корупція та неефективна бюрократія.

Для вирішення цих проблем важливо зосередитись на покращенні інфраструктури, залученні інвестицій та створенні стимулів для діяльності підприємств у сільській місцевості. Крім того, слід впроваджувати політику, щоб заохочувати молодих людей залишатися у своїх громадах і залучати нових жителів. Уряд також має визначити пріоритетність антикорупційних заходів і створити більш прозору та ефективну бюрократію.

Для розвитку Павлівської сільської територіальної громади ми розробили 3 стратегічні цілі: створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, покращення водопостачання та водовідведення, ремонт та будівництво доріг та дорожньої інфраструктури.

Можна зробити висновок, що розроблені стратегічні цілі у Павлівській сільській територіальній громаді можуть сприяти сталому соціально-економічному розвитку громади шляхом залучення нових підприємств, покращення

інфраструктури та підвищення загальної якості життя мешканців. Створюючи сприятливе для бізнесу середовище та надаючи необхідні послуги підтримки, громада може заохочувати підприємництво та сприяти економічному зростанню. Удосконалення систем водопостачання та дренажу може допомогти забезпечити доступ до чистої води та зменшити ризик захворювань, що передаються через воду, тоді як ремонт і будівництво доріг та інфраструктури може покращити зв'язок та мобільність, спростивши пересування людей та товарів із країни та з неї.

РОЗДІЛ 3 ОХОРОНА ПРАЦІ..

3.1. Заходи з охорони праці

Охорона праці є важливим аспектом, який слід враховувати при розробці стратегії розвитку громади. Це пов'язано з тим, що робоча сила є ключовим компонентом будь-якої громади, а забезпечення її здоров'я та безпеки має важливе значення для досягнення цілей і завдань стратегії розвитку.

Потенційні заходи з охорони праці, які можна включити в стратегію розвитку громади:

Проведення оцінки ризику: перед початком будь-якого проекту розробки слід провести ретельну оцінку ризику, щоб визначити потенційні небезпеки та ризики для здоров'я та безпеки працівників. Це може допомогти в розробці відповідних заходів безпеки та політики.

Реалізація політики безпеки: політика безпеки повинна бути розроблена та впроваджена, щоб гарантувати, що працівники усвідомлюють потенційні небезпеки та ризики, пов'язані з їхньою роботою, і навчені вживати відповідних запобіжних заходів. Це може включати політику щодо використання засобів індивідуального захисту, дій у надзвичайних ситуаціях і безпечних методів роботи.

Забезпечення навчання: працівники повинні проходити регулярне навчання та освіту з безпеки та гігієни праці. Це може включати навчання безпечному користуванню обладнанням, виявлення небезпек і повідомлення про них, а також реагування на надзвичайні ситуації.

Забезпечення засобами індивідуального захисту: роботодавці повинні забезпечити працівників відповідними засобами індивідуального захисту (ЗІЗ), необхідними для безпечного виконання їх роботи. Це можуть бути такі предмети, як каски, рукавички, захисні окуляри та респіратори.

Моніторинг і оцінка ефективності безпеки: регулярний моніторинг і оцінка ефективності безпеки може допомогти визначити сфери, де можна зробити покращення. Це може включати проведення перевірок безпеки, аналіз звітів про нещасні випадки та інциденти та отримання відгуків від працівників.

Заохочення участі працівників: слід заохочувати працівників брати участь у розробці та впровадженні політики та процедур безпеки. Це може допомогти визначити потенційні небезпеки та ризики, а також гарантувати, що працівники інвестують у власну безпеку.

Загалом, забезпечення здоров'я та безпеки працівників є важливим аспектом розвитку громади, і має бути ключовим фактором при розробці стратегії розвитку територіальних громад.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Під час написання роботи і досягнення поставленої мети ми дійшли наступних висновків.

Земельне законодавство в Україні є ключовим аспектом для зміцнення соціально-економічного розвитку країни. Історія земельного законодавства в Україні має довгу історію, що охоплює багато десятиліть та пов'язана з різними історичними періодами та політичними режимами в країні.

Використання земельних ресурсів Запорізької області регулюється законами та нормативно-правовими актами України, а також місцевими нормативними актами, що відповідають Конституції та законодавству країни. Україна має різноманітні інструменти та механізми управління земельними ресурсами, які стосуються різних правових, адміністративних, економічних та соціальних інструментів. Ці інструменти використовуються для управління, регулювання та розподілу землекористування та власності в Україні.

Формування добровільних об'єднань територіальних громад (ДОБТ) в Україні регулюється Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні».

Земельний кодекс України є головним законодавчим актом, який регулює використання, власність та розподіл землі в країні. Він встановлює принципи земельних відносин, надає правовий статус землі, визначає процедури використання, отримання, розпорядження та охорони земельних ресурсів. Крім Земельного кодексу, існують інші закони та нормативно-правові акти, які регулюють земельне використання в Україні, такі як Закон про землеустрій, Закон про охорону навколишнього природного середовища та Закон про заповідну територію. Економічний аналіз управління земельними ресурсами в територіальних громадах України включає оцінку витрат та вигод від різних стратегій та політик землекористування.

У другому розділі ми дослідили етапи розвитку громад та обґрунтували вибір стратегії розвитку. В процесі аналізу соціально-економічного розвитку громад були

виявлені такі проблеми, як нестача фінансових ресурсів та інфраструктури, зменшення чисельності та старіння населення сільських громад, корупція та неефективна бюрократія. Для їх вирішення важливо покращити інфраструктуру, залучати інвестиції та створювати стимули для підприємницької діяльності в сільській місцевості. Також слід впроваджувати політику, що заохочує молодь залишатися в громадах та залучати нових жителів. Уряд повинен також визначити пріоритетність антикорупційних заходів та створити більш прозору та ефективну бюрократію.

Ми розробили три стратегічні цілі для розвитку Павлівської сільської територіальної громади, а саме: створення благоприятного середовища для підприємництва, покращення водопостачання та водовідведення, та ремонт та будівництво доріг та інфраструктури. Ці стратегічні цілі можуть сприяти сталому соціально-економічному розвитку громади, залученню нових підприємств, покращенню інфраструктури та підвищенню якості життя мешканців. Громада може заохочувати підприємництво та сприяти економічному зростанню, створивши сприятливе середовище для бізнесу та надаючи необхідну підтримку. Покращення систем водопостачання та водовідведення може зменшити ризик захворювань, що передаються через воду, тоді як ремонт та будівництво доріг та інфраструктури може покращити зв'язок та мобільність мешканців та товарів, спростивши їх пересування в країні та за її межами.

Розробка стратегії розвитку громади повинна враховувати важливість охорони праці. Це обумовлено тим, що робоча сила є ключовим фактором будь-якої громади, і забезпечення її здоров'я та безпеки є необхідним для досягнення цілей і завдань стратегії розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богіра М.С. Землекористування в ринкових умовах: еколого-економічний аспект: монографія / М. С. Богіра. – Львів: Львівський національний аграрний університет, 2008. – 225 с.
2. Бутенко Є. В. Динаміка розвитку нормативно-правової бази управління земельними ресурсами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/.../6513. – 19.08.2017. – Загол. з екрана
3. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua>
4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Коротко про головне. - Інститут громадянського суспільства. Інститут громадянського суспільства. URL: <https://www.csi.org.ua/news/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-korotko-pro-golovne/> (дата звернення: 03.05.2023).
5. Децентралізація в Україні. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2023).
6. Дудар О. І. Аналіз та моделювання динаміки надходжень до бюджетів об'єднаних територіальних громад Запорізької області : магістерська робота. 2020. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/2469>
7. ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». URL: https://ecos.kiev.ua/share/upload/Mehaizmy_upravlinnya_zemelnymy_vidn_osynamy.pdf (дата звернення: 03.05.2023).
8. Екологія землекористування : навчальний посібник / А.М. Третяк, О.С. Будзяк, В.М. Третяк та ін. Київ : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 178 с.

9. Економіко-правові проблеми розвитку великих міст та агломерацій в Україні : монографія. / С.В. Богачов, М.В. Мельникова, В.А. Устименко та ін. Харків: Видавництво «НТМТ», 2015. 247 с.
10. Економічна правда. ГРОМАДна реформа: що дала децентралізація. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/08/4/627740/> (дата звернення: 03.05.2023).
11. Земельний Кодекс України : станом на 01.10. 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/laws/show/> – 19.08.2017. – Загол. з екрана.
12. Зінченко Т.Є. Економічні засади землекористування міських агломерацій: теорія, методологія, практика/ Т.Є. Зінченко.-Житомир: Видавництво «ПП Рута», 2012.- 380 с.
13. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режи
14. Куранда Л. Аналіз ефективності використання земельних ресурсів України. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Т. 2, № 78. С. 58–61. URL: <https://doi.org/10.35432/1993-8330appa2782019179071>
15. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти. Державне управління та місцеве самоврядування. 2010. № 2. С. 41–45.
16. Назаренко В. О. Облік і аналіз доходів та видатків місцевого бюджету в Управлінні державної казначейської служби України в Оріхівському районі Запорізької області : магістерська робота. 2021. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jsui/handle/12345/5538>
17. Новоторов О.С. Економіка землегосподарювання: теорія, методологія / за ред. акад. Б.М. Данилишина / РВПС України.- Київ: ТОВ «ДКС центр», 2009.- 628 с.
18. Павлівська громада - вітаємо на офіційному веб-сайті. *Павлівська громада - вітаємо на офіційному веб-сайті.* URL: <https://pavlivska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2023).

- 19.Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
- 20.Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text> (дата звернення: 03.05.2023).
- 21.Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами : навчальний посібник. Київ : ЦЗРУ, 2006. 462 с.
- 22.Стащенко Ю.В. Стратегічне управління земельними ресурсами на регіональному рівні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2016. 253 с.
- 23.УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД | Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки.* URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/136358> (дата звернення: 03.05.2023).
- 24.Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / уклад. А. С. Попов ; Миколаївський національний аграрний університет. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – 214 с.
- 25.Управління земельними ресурсами : навчальний посібник / Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський, Р.А. Міщенко, І.А. Юрко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 172 с.
- 26.Управління земельними ресурсами : конспект лекцій (для магістрів спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій) / І. С. Глушенкова, Т. В. Анопрієнко, І. В. Кошкалда, О. М. Трегуб; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 85 с.
- 27.Устименко В.А. Власність територіальної громади міста (господарсько-правові аспекти) : автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.04. Донецьк, 2007 р. 36 с
- 28.Krasnoded T., Vakina T. Modern enterprise in the agricultural market of zaporozhe region: economic analysis of activity and diagnostics of development. Business

navigator. 2020. No. 3(59). URL: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.59-16>

29. Muzyka P., Urba S., Goncharenko L. Analysis and efficiency of using land resources in Ukraine. Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management. 2019. Vol. 4, no. 69. URL: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-33>